

Megemlékezés egy korszaknyitó könyv írójáról, Harmat Pálról

2020. november 11-én, 73 éves korában, Bécsben meghalt dr. Harmat Pál. 1947-ben született Budapesten, és 1979-ben hagyta el az országot feleségével.

Személyesen Klosterneuburgban ismertem meg négy évvel ezelőtt, amikor Erős Ferenc professzorom Bécsben tartózkodott, és együtt meglátogattuk, mivel Harmat Pál régóta súlyos Parkinson betegségben szenvedett. Csak felesége feltétel nélküli szeretetének és kitartó gondoskodásának köszönhetően tartott élete 15 évvel tovább. Ötven évig voltak házások, és mindkettőjüket megismerve láttam, milyen csodálatos ösbizalommal kapcsolódtak egymáshoz.

Erős Ferivel közösen terveztünk egy interjút, de mivel beszéde már nehezen volt érthető, én vállaltam, hogy többszöri látogatással összehozom, ami így is csak szösszenetek megismerésére adott alkalmat az életéből. Halála kapcsán szeretném ezt rá emlékezve megosztani.

Harmat Pál már külföldi tartózkodása alatt írta meg a pszichoanalízis első összefüggő művét, amit 1986-ban adtak ki először Svájcban magyarul: *Freud, Ferenczi és a magyarországi pszichoanalízis. A budapesti mélylélektani iskola története, 1908–1983.*¹

Előtte Magyarországon az Orvosi Egyetemen szerezte meg diplomáját, majd különböző kórházakban dolgozott, először tüdőgyógyász szakvizsgát szerzett, majd pszichiáter lett. Pszichiáterként a Béla király úton dolgozott, főleg alkoholistákkal.

Édesapja is orvos volt: gyakorló és fogorvos Sárbogárdon, aki Auschwitzot túlélte, azonban egy autóbalesetben korán meghalt (1950-ben). Harmat Pál pályaválasztását az anyja döntötte el, ő maga inkább újságíró szeretett volna lenni, de anyja tanácsára orvos lett.

Húszéves korától kezdett a pszichoanalízissel foglalkozni, először olvasmányain keresztül, a Széchényi Könyvtárban (ahol főleg Freudot és Ferenczit olvasott), majd személyes kapcsolatokon át. Az első fontos találkozása Mérei Ferenc volt, akihez egyéni órákra is hosszú ideig járt, és akitől különböző történeteket hallott. A másik meghatározó élménye Hermann Imre köre volt, ahol a pszichoanalízis hivatalos működésének felfüggesztése alatt is rendszeresen összejártak pszichoanalitikusokkal,

¹ Harmat Pál: *Freud, Ferenczi és a magyarországi pszichoanalízis. A budapesti mélylélektani iskola története, 1908–1983.* Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Bern, 1986. Újabb kiadása: *Freud, Ferenczi és a magyarországi pszichoanalízis. A budapesti mélylélektani iskola története 1908–1993.* Bethlen Gábor Könyvkiadó, Sopron, 1994.

és előadásokat hallgattak. Hermannhoz járt analízisbe is. Amikor megírta a magyarországi pszichoanalízis történetét, Hermannal nézette át és javíttatta ki, de akkor még nem lehetett kiadni.

Ausztriában pszichiáterként helyezkedett el diplomája honosítása után, és hosszú évekig Mauer-Öhling bei Amstettenben dolgozott. Magyarországgal mindvégig tartotta a kapcsolatot, szoros levelezésben állt Buda Bélával és Erős Ferencsel, akik többször is meglátogatták Ausztriában. Harmat Pál és felesége sokaknak segített a szakmában az országot elhagyni, és az életüket máshol folytatni.

Írói vénája külföldön is virágzott, az *Irodalmi Újság* és az *Új Látóhatár* című nyugati magyar lapok rendszeres munkatársa volt, és számos tudományos közleménye jelent meg magyar és nyugati szakfolyóiratokban. Főbb témái voltak az orvosszociológia, az öngyilkosság, az alkoholizmus és a pszichoanalízis.

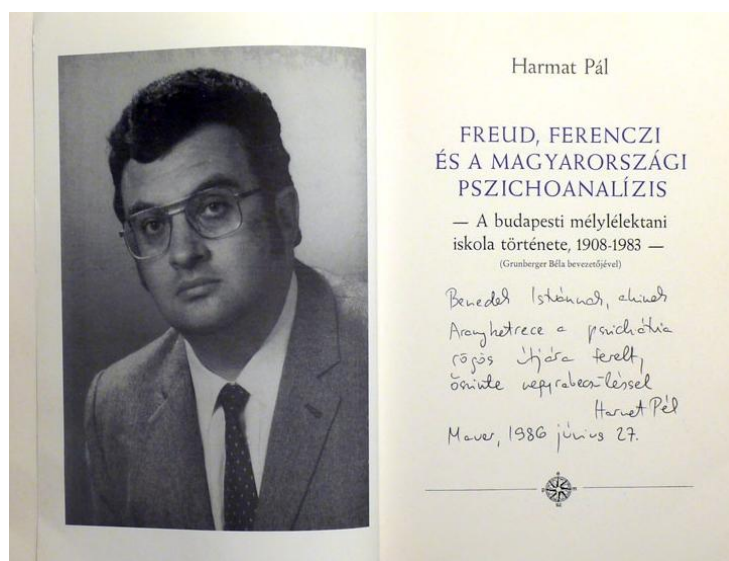
Személyes kapcsolata volt Benedek Istvánnal (nálá még itthon érdekes, színes intellektuális estéket látogattak), Szondi Lipót körével, Vekerdy Tamással, Balkányi Sárival (aki Londonba emigrált), Grünberger Bélával, akinek vendégszeretetét többször is élvezhették Párizsban, és előszót is írt a könyvéhez, valamint Antall József miniszterelnökkel is.

A rendszerváltás után intenzívebbek lettek magyarországi kapcsolatai. 2000-ben kiadták *Orvosok, betegek, bolondok* című könyvét², amelyben társadalom-orvostannal foglalkozva kritikai elemzés alá vette a magyar egészségügyet, és múltja feldolgozásának részeként szakított a marxista eszmékkal.

Harmat Pál írásaiban érződik az írói véna. Bár orvos lett és nem újságíró, bámulatosan bánt a szavakkal, és művészi bravúrossággal látta meg és írta le az összefüggéseket elemzéseiben.

Művei halhatatlanok, és ma is nagyon fontos alapoknak számítanak a pszichoanalízis történetében. Hálával tartozunk érte.

Martényi Erzsébet

² Harmat Pál: *Orvosok, betegek, bolondok*. Zé, Bethlen-könyvek, Sopron, 2000.